

رنگ‌های سنتی ایران

۲۹ خرداد ۱۳۹۳ ساعت ۱۱:۵۲

فرش تاریخی بهارستان که به افسانه شبیه است، نمونه‌ای از هنر رنگسازی و رنگرزی ایران است. همچنین فرش بهار خسرو که در قصر تیسفون بوده است

موقعیت اقلیمی سرزمین ایران سبب گردید که دانش رنگ مانند سایر علوم و حرفه‌ها با آمیزش ذوق و قریحه ایرانی به صورت دانش سنتی و فرهنگ سنتی سینه به سینه نقل شود و از نسلی به نسل دیگر انتقال یابد. با مروری در تاریخ رنگ و نقاشی و سایر هنرها درمی‌یابیم که ایرانیان در بکارگیری رنگ و نقش و نگار از کیفیت ممتاز ویژه‌ای برخوردار بوده‌اند و در دوران قبل و بعد از اسلام آثار گرانبها و بسیاری از خود برجای نهاده‌اند و با اکتشافات خود صنایع رنگرزی و رنگسازی را رونق و قوت بخشیدند.

رنگ‌های سنتی ایران قبل از اسلام

در ایران پیش از اسلام، ایرانیان از صنایع رنگ و رنگرزی آگاهی داشته‌اند و نمونه‌هایی از آثار باستانی ایران که اشیاء رنگ شده است، بدست آمده است. در تاریخ ویل دورانت گفته شده که در کاوش‌های شوش نقش دیواری بدست آمده که از تماشای نقش چنین برمی‌آید که تیراندازان جامه‌های درخشان بر تن داشته‌اند که از چند رنگ تشکیل شده است. قطعات پارچه‌های نمد رنگی، مربوط به دوره هخامنشیان، نمونه‌ای از حضور این عنصر در دوران‌های اولیه تاریخی است. فرش تاریخی بهارستان که به افسانه شبیه است، نمونه‌ای از هنر رنگسازی و رنگرزی ایران است. همچنین فرش بهار خسرو که در قصر تیسفون بوده است، همان قالی بهارستان می‌باشد. این نمونه از آثار با عظمت هنر نساجی و رنگرزی ایران در دوران قبل از اسلام است.

رنگ‌های سنتی ایران پس از اسلام

اهمیت رنگ و نقش آن بعد از اسلام همچنان مورد توجه بوده است. و این فن مانند قبل از اسلام رونق داشته و به تدریج کامل‌تر شده است. گرچه نفوذ و تمدن آسیا و اروپا نقش اساسی در یادگیری ایرانیان از هنرهای مربوط به رنگ وجود داشته، اما این دانش با ذوق و استعداد ایرانی به صورت دانشی سنتی و فرهنگ سنتی سینه به سینه منتقل شده و حفظ گردیده و دستخوش تحول گردیده است.

پس از حمله مغول به ایران و حکومت تیموریان فعالیت رنگرزی متوقف گردید؛ اما در اواخر این دوران، رونق اولیه به دست آمد و

بعد در آغاز دوران صفویه به اوج درخشش و عظمت رسید.

عناصری که ایرانیان در رنگرزی و رنگ‌آمیزی بکار می‌برده‌اند، گل یا خاک‌رس، زاج، روناس، نیل، و صمغ حاصل از درختان و پوست و میوه درختان مانند گردو و انار، کاه، حنا، برگ مو و عصاره لیمو و نظایر این‌ها بوده است که در حال حاضر نیز بکار می‌رود که به رنگ‌های طبیعی شهرت دارند. در قرن‌های دهم و یازدهم هجری و نیز در گوشه و کنار جهان، فرش‌هایی وجود دارد که شاهکار مسلم فن طراحی و رنگ‌آمیزی و رنگرزی ایرانیان است.

از قرن دوازدهم تا پایان قرن سیزدهم هجری، یکی از درخشان‌ترین ادوار در هنر رنگ و قلمکار برای ایران بوده است. نقش زدن بر پارچه به وسیله قالب از همان زمان آغاز گردید. و بزرگان و توانگران جامه‌های قلمکار فاخر می‌پوشیده‌اند. یراق و زیور اسب‌ها رنگین بوده و خیمه و خرگاه از پارچه پرنقش و جالب بوده است. بکار بردن پرده، پوشاندن دیوار با پارچه‌های قلمکار، ساختن طاق‌نصرت‌ها و گذرگاه‌ها با پارچه‌های رنگین و زیبا، زیراندازهای قلمکار و سجاده، رومیزی، بقچه نوحروسان و زنان، همه و همه نمونه‌هایی از مهارت هنرمندان ایرانی در صنعت رنگ و نقاشی و چپ پارچه است.

در کارگاه قلمکارسازی رنگ‌های طبیعی بکار می‌رفته، که گیاهی بوده است. در صنایع رنگرزی پوست تا قرن نوزده میلادی، پوست‌های گوسفندان با رنگ‌های گیاهی و به رنگ‌های زرد شفاف، قرمز و بنفش، رنگ می‌شده. درباره رنگ کردن کاغذ، در رساله‌مدادالخطوط میرعلی هروی و رساله صراط‌السطورسخن به میان آمده و از بکار بردن دوده و صمغ عربی، مازو، حنا، برگ مورد، نشا درو زعفران ذکر شده است و در ساختن شنجرف از زاج و گل ختمی، موی سر، سبوس، برنج، گوگرد، سیماب، کبریت، آب‌انار، سریشم، سرکه انگور، آب ماست، دوغ، صمغ که همه مواد طبیعی است نام برده شده است.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۷۲۳۵/رنگ-سنتی-ها>